

Scrisoare deschisă către

Președenția României și Curtea Constituțională
pentru
salvarea Arhivelor Naționale,

Sindicatul Național al Arhivelor „Fiat Justitia”, luând notă de votul favorabil dat în ședința din 8 noiembrie 2011, de către Camera Deputaților *pentru modificarea Legii Arhivelor Naționale nr. 16/1996*, dorește să aducă la cunoștința Președenției României și a Curții Constituționale prezentul protest prin care analizează implicațiile aprobării acestei legi.

În fapt, Camera Deputaților a adoptat două articole (vizând modificarea și completarea Legii Arhivelor Naționale nr. 16/1996), care sunt nu numai împotriva instituției ce protejează patrimoniul arhivistic național, dar, prin formularea lor, produc confuzie asupra conținutului întregii legi a Arhivelor Naționale.

Astfel, art. 19 a fost modificat, așa încât a primit următorul cuprins: „Documentele care fac parte din Fondul Arhivistic Național al României odată intrate, potrivit legii, în depozitele Arhivelor Naționale și/sau ale direcțiilor județene ale Arhivelor Naționale, nu mai pot fi retrase din administrarea acestora, cu excepția celor predate în custodie **sau preluate în mod abuziv**”, iar după art. 19, s-a introdus un nou articol, 19¹, cu următorul conținut: „**Cererea de revendicare se va depune la Arhivele Naționale sau la direcțiile județene ale Arhivelor Naționale. Cererea se soluționează în termen de 30 de zile. Hotărârea poate fi atacată, după caz, în termen de 15 zile de la comunicare la judecătoria în a cărei rază teritorială își avea sediul arhiva**”.

Mai întâi, completarea „**sau preluate în mod abuziv**” este vagă, căci nu definește ce înțelege legiuitorul prin „**abuziv**”. Se creează, astfel, un precedent periculos, căci documentele vor putea fi revendicate de persoane fizice preocupate de un câștig material imediat și sigur. Astfel, prin restituirea acestor documente, Arhivele vor pierde cele mai valoroase și vechi documente, care vor dispărea în anticariate și colecții private, scoase fiind definitiv din circuitul științific. În același timp, este anormal ca documentele să fie restituite fără nici o garanție asupra condițiilor de conservare a lor și de continuare a posibilității cercetării lor în folosul științei.

Totodată, se limitează drastic accesul cetățenilor la informațiile științifice și practice pe care aceste documente le conțin și la care sunt îndreptățiți conform Legii Arhivelor Naționale. Trebuie menționat faptul că fondurile nu au fost preluate abuziv, ci în urma prevederilor tuturor legilor succesive elaborate în perioada 1925-1996, privind organizarea Arhivelor Naționale. De-a lungul unei istorii de 180 de ani, misiunea Arhivelor a fost și este să preia documentele cu valoare istorică de la cei care le creează și le păstrează. Așadar, scopul tuturor acestor preluări era legat exclusiv de protejarea unitară și de oferirea documentelor de patrimoniu existente pe teritoriul României în folosul cetățenilor. Spre exemplu, arhiva Mitropoliei Moldovei a fost preluată de către Arhivele Statului în anul 1941, pentru a fi protejată în condiții de război. Apoi, în anul 1948, Biserica greco-catolică a fost desființată, iar dacă Arhivele Statului nu le-ar fi preluat actele în regim de urgență, acestea se pierdeau definitiv. Semnificativ în acest sens este și faptul că nici o instituție ecleziastică de pe teritoriul României, indiferent dacă este vorba de cultul reformat, ortodox sau catolic, nu deține toate registrele parohiale de stare civilă din momentul în care acestea au devenit obligatorii. De asemenea, pe teritoriul fostului Regat al României, nici o biserică (ortodoxă, romano-catolică, protestantă sau neoprotestantă) nu are documente vechi, cu excepția celor preluate de către Arhivele Naționale. Astfel, nici o parohie care își are existența neîntreruptă din Evul Mediu până în prezent, nu are documente medievale și

doar câteva dintre aceste biserici au documente din epoca modernă, iar salvarea lor de la distrugere s-a realizat numai fiindcă au fost predate la Arhivele Statului. Prin urmare, arhiviștii au găsit și preluat astfel de documente de prin poduri și pivnițe, salvându-le de la distrugere, le-au inventariat, le-au păstrat și le-au pus la dispoziția tuturor celor interesați. Ca atare, este imoral și nedrept ca instituția Arhivelor Naționale să fie acuzată de abuzuri în ceea ce privește preluările. Precizăm faptul că documentele preluate de către organele de securitate și de miliție în perioada comunistă nu au ajuns niciodată la Arhivele Naționale ale României, ci la Oficiul Patrimoniului Național.

De asemenea, documentele Fondului Arhivistic Național nu pot fi restituite, căci este un fapt contrar prevederilor art. 1, 3, 5, 13,14, 20, 21, 29 și 30 din Legea Arhivelor Naționale nr. 16 din 2 aprilie 1996. Astfel, constituie izvoare istorice și alcătuiesc Fondul Arhivistic Național al României documentele **create de-a lungul timpului de către organele de stat, organizațiile publice sau private** economice, sociale, culturale, militare și **religioase**, precum și de către persoanele fizice. **Acestor documente statul le asigură protecție specială, în condițiile prezentei legi, iar administrarea, supravegherea și protecția specială a Fondului Arhivistic Național al României se realizează doar de către Arhivele Naționale.** De fapt, potrivit legii amintite, creatorii și deținătorii privați de documente nu pot asigura protecția specială a documentelor care fac parte din FAN decât în timp de război sau de calamități naturale, însă și atunci numai cu asistența de specialitate a Arhivelor Naționale.

Mai mult, nici o preluare de documente nu poate fi catalogată drept abuzivă, căci acestea s-au făcut conform prevederilor legislației arhivistice din România începând cu anul 1925 și până în prezent. Astfel, potrivit art. 5, lit. c) și art. 13 din Legea nr. 16/1996, între atribuțiile Arhivelor Naționale în administrarea și protecția specială a Fondului Arhivistic Național al României se regăsește și aceea de a prelua „de la creatorii și deținătorii de arhivă documentele care fac parte din Fondul Arhivistic Național al României, în condițiile și la termenele prevăzute în prezenta lege”, adică „documentele fotografice, precum și peliculele cinematografice, după 20 de ani de la crearea lor; documentele scrise, cu excepția actelor de stare civilă și a documentelor tehnice, după 30 de ani de la crearea lor; documentele tehnice, după 50 de ani de la crearea lor; actele de stare civilă, după 100 de ani de la întocmirea lor; matricele sigilare confecționate din metal, având înscrise toate însemnele legale și denumirea completă a unității, după scoaterea lor din uz”. Aceste prevederi sunt similare cu prevederile Legii pentru Organizarea Arhivelor Statului din anul 1925 (art. 2 și 6) și cu cele ale legislației arhivistice ulterioare. Prin urmare, este incorect să se susțină că prevederi aproape identice din întreaga legislație arhivistică a României sunt abuzive doar în perioada regimului comunist, căci ele reitau articolele de lege similare din legea Arhivelor Statului din 1925, modificată prin Legea 64 din 5 aprilie 1932.

Apoi, potrivit art. 14 din Legea nr. 16/1996, Arhivele Naționale pot aproba creatorilor și deținătorilor de arhivă deținerea unor documente care fac parte din Fondul Arhivistic National al României și după expirarea termenului de depunere numai **dacă sunt necesare în desfășurarea activității lor**. Or, nici un document de la Arhivele Naționale nu este esențial în buna desfășurare a activității curente a instituției care l-a creat, ci doar pentru buna desfășurare a activității de cercetare științifică și pentru rezolvarea unor lucrări administrative, informări, acțiuni educative, elaborarea de publicații și eliberarea de copii, extrase și certificate dacă aceste documente se referă la drepturi care îl privesc pe solicitant (art. 20 și 21), atribute exclusive ale Arhivelor Naționale.

Dintre instituțiile împuternicite să-și păstreze documentele care fac parte din Fondul Arhivistic Național al României se numără doar Ministerul Apărării Naționale, Ministerul

Afacerilor Externe, Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Protecție și Pază, alte organe cu atribuții în domeniul siguranței naționale, precum și Academia Română (art. 14, al. 2). În sfârșit, art. 29, lit. e) și art. 30 sancționează cu amendă nepredarea la Arhivele Naționale a documentelor care fac parte din Fondul Arhivistic Național al României de către creatorii și deținătorii de documente, la expirarea termenelor prevăzute la art. 13.

Prin urmare, potrivit Legii Arhivelor Naționale, nici o altă instituție publică ori privată sau persoană fizică nu are dreptul de a păstra documentele amintite, deoarece nu pot asigura condiții optime de păstrare, prelucrare și acces. De la această situație nici Bisericele nu fac excepție. Totodată, documentele create de acestea nu sunt bunuri patrimoniale, producătoare de capital, ci sunt bunuri culturale, de patrimoniu, așa încât potrivit art. 1, al. 2) din aceeași lege statul este obligat să le asigure protecția specială.

Apoi, Camera Deputaților a votat în necunoștință de cauză, căci în România nu mai sunt direcții județene, ci doar servicii și birouri ale Arhivelor Naționale. Această scăpare legislativă dovedește atât necunoașterea, cât și reaua credință a celor care au votat legea. Inițiatorii acestor modificări n-au avut nici măcar preocuparea să actualizeze denumirile reale ale filialelor Arhivelor Naționale, ceea ce constituie o dovadă elocventă că nu sunt interesați de specificul și rolul celei mai vechi instituții a statului român modern. Situația este cu atât mai surprinzătoare cu cât deputații ar fi trebuit să conștientizeze rolul Arhivelor Naționale, căci (nu demult), pe baza documentelor pe care acestea le dețin (în special fondul Comisia Europeană a Dunării), statul român a câștigat la Haga diferendul cu Ucraina pentru delimitarea platformei continentale a Mării Negre.

Așadar, în ciuda acestor apendice legislative, documentele nu se pot restitui organismelor private, deoarece completările făcute la inițiativa UDMR sunt contrare întregii legi a Arhivelor Naționale din anul 1996.

De asemenea, în nici o țară europeană civilizată nu s-a solicitat și, implicit, nu s-a inițiat un proces de distrugere a Arhivelor Naționale. Prin urmare, această restituire nu urmează nici un model european, ci doar ambițiile electorale ale unor lideri politici iresponsabili. A se vedea în acest sens, faptul că arhivele multor biserici din Transilvania, Banat și Bucovina, indiferent dacă sunt ortodoxe, greco-catolice, romano-catolice sau protestante, au fost luate cu forța de către autoritățile de la Viena și se găsesc în prezent în Arhivele Statului din Austria. Nici un cult nu le poate redobândi, însă le poate cerceta și obține copii în condiții mult mai restrictive decât este cazul arhivelor românești.

Astfel, prin adoptarea acestei măsuri, sunt zdruncinate nu numai temeliile Arhivelor Naționale, cea mai veche instituție a statului român modern, cu o activitate neîntreruptă de 180 de ani, ci și suveranitatea și integritatea statului român.

Ținând cont de argumentele exprimate mai sus, Sindicatul Național al Arhivelor „Fiat Justitia” roagă Președinția României și Curtea Constituțională a României, prin această scrisoare deschisă, **să nu promulge/valideze modificările Legii Arhivelor Naționale nr. 16/1996.**

Președinte al Sindicatului Național
al Arhivelor „Fiat Justitia”,
Dr. Arcadie M. Bodale